

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

Utazás útlevél nélkül

Emlékszünk még a nagy szovjet családra? Sokféle nyelvű nyáj kényszerült ott egy akol, egy párt ol-talmába, hisz farkasok lakták a szögesdróton túli világot. Hiába vágyódott onnan bárki el, a kijárás ösvényeit csak a pásztorok és számadók, esetleg egyes bojtárok ismerték. Bár semmi közöm nem volt e nevezetes hierarchiához, 1972

hűvösbe forduló őszén mégiscsak megláttam Európát.

Útlevél nélkül, üres zsebbel, sokadmagammal ültem a katonavonatra, mert maga a marsall, a honvédelmi miniszter rendelte meg a jegyeket. Meg is könnyezték némelyek ezt a nemes nagylelkűséget, de lehet, hogy a szakadatlanul játszott búcsúinduló, a Szlavjanka melankóliája harmatozta be a szemeket a berdicsevi pályaudvaron...

Bresztig személyszállításra készült vasúti kocsikban utaztunk, de ott valódi, békebeli vagonok várnak. Középen olajshordóból remekelt dobkályha ad szükség esetén meleget, fényt pedig a résnyire nyitott nehéz tolóajtó mellett engedünk magunknak. Tudjuk, hogy Kelet-Németország az úti célunk, de egyelőre még jó sokáig Lengyelországban robogunk. Eszembe jut-

nak nagyapám nem is oly régen magnóra énekelt sorai: „Cikázz, lovam, cikázz utoljára, holnap megyünk nagy Lengyelországba!”

Bizony megyünk, s nem is kevesen! Előttünk és utánunk is katonavonatokkal dohognak a mozdonyok. Igaz, olykor szembejövővel is találkozunk. Egy-egy nagyobb állomás kültelkén lassítva, rövid percekre megállva a leszerelő bakák ujjongva, a legtermészetesebb kárörömmel kiabálnak át a vágányok fölött:

– Fiúk, fiúk, tudjátok, hova kerültetek? Akasszátok fel magatokat máris!

Még isteni szerencse, hogy nem nyílt lehetőség a velük való hosszabb ismerkedésre, mert ezek végképp elvették volna azt a csepp kedvünket is e kényszerű kalandtól.

Ment hát a vonatunk, erőlködött vele a dupla gőzös, tolta hátulról a hűvös novemberi szél. A mezőkön mint ha még most is Reymont regényalakjai nyúltak volna a répát, törték volna a kint maradt tengerit, ágyaztak volna a kései kalászosoknak. Mit is tehettek volna egyebet? Hajtotta őket a paraszti öserő.

Akárcsak Orosz földön, itt sem érnek egymásba a falvak, s két település között istentelenül cábár a föld. A vasúti pálya két oldalán széles szemétsáv – már rozsdától emésztett és frissen kidobott konzervdobozok összefüggő takarója – kíséri konokul utunkat. Ez már nem Reymont világa. Olyan inkább a táj, mintha Mickiewicz szétmarcangolt, rég nem létező Lengyelországába nyomulnánk egyre beljebb, hogy az osztrák, porosz és orosz hordák után mi is ürülékünkkel jelöljük végig e végtelenített vonulást.

vittem, hogy hazaküldjem. A hivatalnok nem akart hinni a fülének. A fejét rázta, s egyvégtében nevetett: képtelenség, hogy egy katona ne tudjon mit kezdeni pár rubelével! Neki volt igaza, jól jönne most, ha maradt volna a zsebemben valami.

A harmadik napon aztán végképp megáll a szerelvény az Odera menti Frankfurt pályaudvarán. Több százan lehetünk, amint le szállunk, s a kísérő tiszteket követve az egyik mellékutcában megpróbálunk sorokba rendeződni. A súlyos, vadonatúj marhabőr csizmákban

De hová lettek a felemelt fejű, büszke lengyelek? Akik nem vették nyakukba Kelet-Európa kalmár útjait, azok kijárnak a veszteglő szovjet katonavonatokhoz, s egy darab Lenin-fejes, piros tízesért kínálják a nem is olyan olcsó szuvenírt, a silány minőségű sztrip-tíz-tollakat. Rettenetes az a lelki sivárság, amelyet e festett giccs gyönyöre is be tud tölteni! A felnőttek nyomában kisebb gyerekcsapatok jönnek. Ők a morzsákért, bármilyen nemű aprópénzért kezet csókolnak bárkinnek. Az utolsó húsz rubelemet Bresztben – hisz úgy sem lesz már rá szükségem – a vasúti postahivatalba

még nehéz a járás. A tanezredben fél évig hordott könnyű lábbelink a hátizsákra szíjazva szürkéllik a portól. Elég szánalmas lehet a kinézetünk, mert a járókelők gúnyosan a szemünkbe nevetnek.

Az idegen hódítókat rendszerint dühödt ellenállással, gyűlölettel szokták fogadni. Mi 1972-ben azért jöttünk ide, szovjet egyenruhában, hogy a megszállás folytonossága meg ne szakadjon. Meg kellett elégednünk a gúnyos megvetéssel. ■

